

VAN VOOR ZES-EN-DERTIG JAREN.

In 1848 begon men ook in het toenmalige koninkrijk Hannover telegraphen aan te leggen. Dat de ijzerdraden, daartoe op hooge palen over hunne velden gespannen, door de landlieden met verbazing, door sommigen met wantrouwen werden aangezien, is zeer begrijpelijk. Toch zou zich bij deze lieden alles wel tot onderling klagen en profeteren van daarvan noodzakelijk te verwachten schade en onheil hebben bepaald, als niet anderen, menschen van kennis en ontwikkeling, zaakkundigen zelfs — naar hun eigen verklaring — zich de zaak hadden aangetrokken en, uit zuivere belangstelling zeker in het lot der bedreigde landlieden, aan de bezwaren van dezen vorm en uitdrukking en — publiciteit hadden gegeven.

Daaraan hebben wij het te danken dat wij thans nog, nu de telegraafdraden als een reusachtig netwerk den ganschen aardbol omspannen, kunnen kennis nemen van hetgeen zij aan nadeelen en onheilen van die in hun oog onzalige draden verwachtten. Die kennisneming kan zijn nut hebben in dezen tijd. Vooral omdat de draadgeleidingen, bestemd niet voor de zwakke stroomen van telegraphen en de nog veel zwakkere van telefonen, maar voor de in vergelijking daarmede reusachtige stroomsterkten tot het elektrische licht en de overbrenging van arbeidsvermogen, thans al meer en meer hare plaats komen vragen boven de aarde en in den grond. Tegen deze draden niet alleen, maar tegen zulke zaken in het algemeen hoort men hier en daar bezwaren luid worden en redeneeringen ten beste geven, die in handige verdraaiing van halve waarheden, in het schermen met woorden, aan de Hannoverse landlieden en hunnen woordvoerder niets toegeven. Deze laatste zijn nu geoordeeld door de feiten. Dit, met een overzicht van wat zij zeiden en deden zeggen, kan aan hunne navolgers uit den tegenwoordigen tijd een spiegel voorhouden, waarin zij de toekomst kunnen zien van hunne wijsheid.

In Juni 1848 werd het hieronder getrouw vertaalde — slechts hier en daar door ons gecursiveerde — protest tegen de telegraafdraden

ingeleverd bij een der *Königliche Landdrosteien* in Hannover, naar het schijnt als vervolg op een vroeger ingediend stuk.

»Wij protesteerden vroeger tegen het voeren van elektrische draden over ons gebied, *daar deze voor ons leven en eigendom gevaarlijk en voor onze akkers schadelijk zijn*. Nu echter, daar overal gedrukte bladen zijn rondgezonden, waarin de zaak valsch en scheef wordt voorgesteld, waarin de schrijver eerst de oppervlakkigheid van zijn verstand bloot legt en dan vermetel genoeg is, om ons, landlieden, *die van de wetten der natuur door dagelijksche aanschouwing een klaar, gezond begrip hebben*, dom en bijgeloovig te noemen, en een levensvraag voor den landman bespottelijk voor te stellen, zoo wordt zelfs de kalmste op 't hevigst vertoornd. Daarom zullen wij, onze rechten tot het uiterste verdedigend, nooit toegeven dat men elektrische draden door onze velden trekt.»

CADENBERG, 15 Juni 1848.

(w. g.) J. H. THUMANN, C. FÖGE, P. KALL, H. RAHRS.

Als gedeputeerden van 500 inwoners.

Dit stuk werd in No. 147 van den *Hamburgischen Correspondent* van dat jaar publiek gemaakt, vergezeld van wat men een »toelichtende memorie" zou kunnen noemen, geschreven door I. L. SCHMIDT te Altona. Deze man was inspecteur van het genootschap voor optische telegraphen aldaar. Verklaart dit, waarom hij zoo ijverde »voor der landlieden belang", dat wil zeggen tegen de elektrische telegrafie; zeker verklaart het niet... dat hij daarbij zich zelven als zoo dom en boosaardig aan de kaak stelde. Men oordeele naar het volgende overzicht van zijn geschrift. Eene geheele vertaling verdient het zeker niet; maar enkele fragmenten moeten toch zoo getrouw mogelijk worden weergegeven. Reeds het begin is kenmerkend. Wij cursiveeren wederom.

»De bewoners van vele plaatsen in 't Hannoversche beklagen zich dat personen uit Hamburg met het plan omgaan, om op hooge stangen door hunne velden draden te trekken, ten einde dezen als geleiders voor elektromagnetische stroomen tot telegrafische doeleinden te bezigen. Daar deze draden den bliksem *plotselijk aantrekken* en *niet* dik genoeg zijn *om dien voort te leiden*, zoo wordt daardoor hun leven en eigendom in gevaar gebracht. Vele gevallen van ongelukken door deze draden aangericht zijn algemeen bekend; want zij trekken bij een opkomend onweer de elektriciteit in zoo hooge mate af, dat de onweerswolken zich *niet* van den vruchtbrengenden regen kunnen ontlasten, welke schade niet te vergoeden is.»

Na noch op deze wijze een poos te zijn voortgegaan, meent de

schrijver zijne bevoegdheid om over zulke zaken mee te spreken in het licht te moeten stellen. Hij doet dit door te berichten dat door zijn beide broeders en zijn zwager »het galvanisme in Duitschland is bekend geworden". Een van deze drie heeft zelfs »de eerste Voltasche zuil voor medisch gebruik vervaardigd en daardoor er veel toe bijgedragen dat het galvanismus als geneesmiddel in Duitschland op zijn waar standpunt gesteld is".

»Gansch anders", gaat hij nu voort, »is het met het gebruik der elektriciteit voor telegrafie. Dit gaat grootendeels van dezulken uit, die *geen grondige kennis* van de physica bezittend, van haar veel meer verwachten dan in de natuur der zaak ligt. Velen zijn daardoor krankzinnig geworden; *men zou mannen kunnen noemen, die, door hunne vergeefsche pogingen om de grillige luimen der elektriciteit te beheerschen tot razernij vervallen, hun leven offerden.*"

Nu volgen varianten op, en dikwijls herhalingen van, al zulke beweringen als de bovenstaande, somwijlen nog met enkele verrassende nieuwigheden. Zoo b. v. dat somtijds, *door hinderlijke stoffen in de lucht*, de elektriciteit in de telegraafdraden niet meer kan voortgeleid worden, dat de telegraafdraad van Gaus, door den bliksem getroffen, *in vlammen is opgegaan* en dat die draden de elektriciteit *aantrekken met een snelheid* van dertig tot veertig duizend mijlen in de seconde! En dit is niet te verwonderen, want: »de elektriciteit vormt in den dampkring als het ware een zenuwstelsel". Wie nu nog niet begrijpt waarom men de optische telegrafie begunstigen moet en de elektrischen weren... moet wel zeer dom wezen.

Daarmede heeft de eerzame heer SCHMIDT nog niet alles gezegd. Hij heeft nog een »persoonlijke kwestie". Er zijn »*Tractätchen*" verspreid, die juist het tegendeel beweren van wat hij in het bovenvermelde zóó overtuigend heeft aangetoond. De schrijver daarvan is iemand, »wien alles welkom is als broodwinning, hetzij dat hij daarvoor, als pasquillant, brave menschen hoonen moet, hetzij dat hij in slecht befaamde huizen de nymfen ten dans opspeelt".

Men ziet het, in dien tijd liep men gevaar om voor dom, ja zelfs voor slecht te worden uitgekreten, als men durfde beweren, niet dat de elektrischen telegraaf een weldaad, maar slechts dat zij onschadelijk was voor het menschdom!